

Proti autokraciji.

Srbijanci sami polagoma počenjajo razmotrivati in razmišljati o raznih problemih, glede katerih so doslej smelo trdili, da sploh ne obstajajo. Že zadnjič smo omenili, da se je v samem Beogradu sporožilo vprašanje Makedonije. Srbe in Srbijo že ogroža vladni sistem ter njene metode in tako se je sedaj tudi v beograjskih političnih krogih začelo resnejše razmotrivati o mednarodnem položaju naše države. Ker je zunanja politika popolni monopol porodičarjev, je bilo dolgo časa vse tiho in zadovoljno, sedaj je pa končno le prišlo tako daleč, da tudi v Beogradu spoznavajo, da v mednarodni politiki ali prav malo veljamo, ali pa imamo mnogo nasprotnikov in da je do malega zafužkan tudi moralni kredit, ki si ga je Srbija pridobila med vojno.

Glavni vzrok vsega tega je, da Beograd ne zna niti delati za ureditev notranjih razmer, kaj šele le skrbeti za to, da bi se po našem vplivu in ob našem sodelovanju uredili odnosi na Balkanu in v Srednji Evropi. Mi smo namreč Bolgariji vodili najslabšo politiko, ki je bila mogoča. Dokler je bil Stambolijski v polni moči in oblasti, ga je Beograd na vso moč napadel ter ni hotel uvideti, da je on nekaj drugega kot pa kak Radoslavov ali pa kak makedonski komit. V Lozani so pomagali Bolgariji preprečiti dohod do Egejskega morja, ko je pa Stambolijski prišel v krizo, je bil Beograd naenkrat za njega in ko so ga ubili, je postal naš zaveznik in prijatelj. Beograd nas meša v notranje grške razmere, bil bi pa strašno ogorčen, če bi se kaka druga država vmešavala v naše notranje razmere. Proti Albaniji je bil Beograd strašno agresiven, napovedal je že pohod na Tirano ter naznanil, kako bo srbski general napajal svojega konja na obali Drača; to je šlo tako daleč, da smo dobili ukor od Društva narodov, sedaj se pa zavzemamo za albansko vladno vedno tedaj, kadar jo hoče kosovski komitet s pomočjo Italije prevreči. Povsod pridemo prepozno in povsod se vmešavamo po krivih potih, da smo na Balkanu že čisto izolirani.

Naš režim goni Makedonce v naročje Bolgarov, četudi oni izjavljajo, da bi radi imeli avtonomijo v okviru Jugoslavije. Tudi črnogorskega vprašanja ne znajo likvidirati menda samo za to, da se sploh lahko še v Italiji in Angliji z njim manevrira.

O naših odnosih napram Italiji je že mučno govoriti. Vsak dan se že javlja, da smo sprejeli Mussolinijeve prdeloge glede aneksije Reke, potem se pa zopet zanikajo te vesti, gotovo je pa le, da se bo vse tako zgodilo, kakor hočejo Italijani. Bilo bi mogoče po Rapallu z Italijo se tako pogoditi, da bi mi nič ne izgubili, a naša diplomacija misli, da so orientalske metode pač najboljše tudi v zunanji politiki.

V Srbiji se je pod Obrenoviči vodila avstrofilska, pozneje od leta 1903 naprej pa čisto rusofilska politika in z beograjsko diplomacijo je upravljali ruski zastopnik v Beogradu. Med vojno in po vojni so pa prišli beograjski diplomati v roke Francije. Dokler je bila antanta složna, to gotovo ne more biti v škodo, sedaj pa sloge v antanti že dolgo ni več in vse polno je stvari, v katerih zahtevajo naši interesi vsaj neko gotovo neutralnost in neodvisnost.

Danes je v Evropi že očitna dvojna orientacija in sicer ena francoska, druga pa angleška. Dvojno je stališče v vprašanju konsolidacije Evrope, glede versajskega miru, odnošajev do Nemčije, Rusije itd., v bistvu je da dvojno svetovno naziranje, od katerih je eno avtokratično, drugo pa demokratično. Od držav, ki se držijo avtokratičnega naziranja so nekatere vsaj tako srečne, da vladajoči avtokrati vsaj na znotraj popuščajo, če so na zunaj še tako trdoglavi, pri nas je pa avtokracija in hegemonija na znotraj še hujša kot na zunaj.

Beograjska vlada si je pridobila žalostno prvenstvo v ugonabljanju parlamentarizma. Nekateri njeni predstavniki se s tem naravnost ponašajo in najbrž so tudi prepričani, da drugi nazori in druge metode sploh niso na mestu. Ministrski predsednik Pašić je izrazil avtokrat in protiparlamentarec. Te dni se je zopet pokazal v pravi luči. Njegova vlada bi rada na vsak način spravila proračun do novega leta od streho, če tudi je to že tehnično nemogoče, ker že pravilnik določa za proračunsko razpravo v plenumu 6 tednov in bo v tem mesecu odpadlo še mnogo parlamentarnih sej vsled praznikov. Pašić pa hoče spraviti proračun skozi in te dni je svojim poslancem zabijeval, da izvedejo to na vsak način, svoj govor je pa takole zaključil: »Inače morate — ovaj — da idete kući! — Če nočete ali pa ne morete biti slepo orodje avtokracije, se pa izgubite — to je beseda predsednika SHS vlade! Srbijancem se pomalo svita, počasi se zavedajo, da smo na nevarni poti, drugače bo treba začeti, a kako? Mnogo se že o tem razmišlja, tudi v radikalnem klubu raste opozicija, sedaj je pa še potrebno, da pridejo do spoznanja edine rešitve in ta je v tem, da se reče vsem starim avtokratom in hegemonistom: Idite kući!

Politični položaj.

Seja skupščine. Skupščinske seje v petek se je udeležilo le pičlo število poslancev. Na dnevnem redu je bilo samo to, da se določi dnevni red prihodnje seje. Sklenjeno je, da se vrši prihodnja seja dne 3. decembra ob 9. uri dopoldne in sicer se bosta volila dva odbora: odbor za proučevanje zakonskega predloga o ustanovitvi broderskega sindikata in odbor za proučevanje uredbe o razvrstitvi državnih nameščencev. Poleg tega sta na dnevnem redu še dve interpelaciji.

Francosko posojilo. Finančni minister je predložil zakonski načrt o najetju 300 milijonov frankov posojila v Franciji za oboroževanje. Zakon obsega samo 2 člena. Prvi pooblašča ministrski svet za najetje tega posojila, ki se mora vrniti v 10 letih s 5 odstot. obrestmi. Dalje pravi ta člen. Garancije in drugi potrebni pogoji tega posojila bodo sklenjeni sporazumno med francosko in našo vlado. Tudi vse, kar se bo za ta denar nabavilo, bo določil ministrski svet sam. Vladna večina — tudi Nemci — je glasovala za nujnost tega zakona. Tega denarja seveda ne dobimo vsega v gotovini, niti se ne izplača naenkrat, ampak v treh letnih obrokih po 100 milijonov frankov, večinoma v materialu in le nekaj v gotovini.

Interpelacija radi trbovelskega štrajka. Poslanci Jugoslovanskega kluba so že pred dvema mesecema vložili interpelacijo na pravosodno, notranje, socijalno in rudarsko ministrstvo radi postopanja državnih oblasti in ponovne, hude kršitve državnih zakonov ob rudarski stavki v Trbovljah. Ker tako dolgo niso odgovorili, se je interpelacija poostila in zahteva socijalizacijo vseh rudnikov.

Naš spor z Nemčijo radi reparacij. Za spor z Nemčijo radi reparacij se Beograd zadnje čase zelo zanima. — Posebno v vladnih krogih se veliko razpravlja o nasilnih merah, s katerimi bi naša vlada prisilila Nemčijo, da drži svoje obveznosti. Če bi Nemčija iz tehničnih vzrokov ustavila nabavko in plačevanje reparacij, bi to ne bil nikak vzrok za nasilno postopanje. Odločiti bi morala v tem slučaju edino komisija za reparacije v Parizu. Toda Nemčija ni ustavila nabavo reparacijskega blaga, ampak je pridržala za sebe od nas že naročeno in plačano reparacijsko blago. V tem oziru nemška vlada nima pravo, ker so po Bemelmänn—Cunze pogodbi sklopljeni regularni kontrakti med srbskimi oškodovanci in nemškimi industriji, ki imajo izključno pravičen karakter ter spadajo pod državljansko pravo. Naročene reparacije predstavljajo privatno lastnino srbskih oškodovancev, katerega nemška vlada ne sme konfiscirati, ampak nasprotno, morala bi varovati interese naših državljanov, ki so popolnoma privatne narave. — Nemci pa nasprotno s svojo naredbo naglašajo, da nimajo namere se vmešavati v interese naših državljanov. Nemčija je s svojo naredbo o obli obustavitvi reparacij hotela ustvariti mogočnost, da lahko v poedinih slučajih pomaga z reparacijami onim državam, ki so najbolj potrebne. Nemška vlada ni več v stanu plačevati nemški industriji ogromne svote za izdelovanje reparacijskega blaga, industriji pa tudi ne morejo delati zastoj in v svojo škodo. Netočne so vesti srbskega časopisja, da je Nemčija reparacije ustavila radi tega, ker hoče že izdelano blago, namenjeno za reparacije, kupiti poseben konzorcij industrijcev ter ga prodati naprej z velikim dobičkom. Nemčiji je samo na tem ležeče, da je industrija zaposlena z izdelovanjem reparacij, ker se s tem zmanjša brezposelnost in beda nižjih slojev. Edino težka finančna kriza je vzrok, da je morala izdati usodno naredbo. Sicer pa nemška vlada upa, da bo s posebno noto, ki jo pošlje naši vladi, dosežen sporazum v tem vprašanju, ki je za obe državi enako velike važnosti.

Kako bi lahko prišlo do angleške intervencije? — Hrvati hočejo po Radiču informirati angleško javnost o notranjepolitičnem položaju naše države brez vsake prošnje za kako pomoč, predpostavljajo pa, da pride lahko prav kmalu do angleške intervencije. Anglija bo prvič prej ali slej intervenirala kot upnik, drugič pa lahko že sedaj kmalu pride do intervencije, če pri volitvah zmagaajo politiki, ki se posebno zanimajo za razmere v Jugoslaviji in imajo svoje posebno stališče napram prilikam v Evropi. To bi bila v prvi vrsti angleška delavska stranka in neki voditelj HRSS se je glede nje napram dopisniku »Slovenca« takole izjavil: Z ozirom na dejstvo, da je delavska stranka zrastle od predzadnjih volitev do zadnjih za 3 milijone glasov, ni nemogoče, da pri sedanjih volitvah zmaga. Konservativna stranka, ki je pri zadnjih volitvah dobila okoli 5 milijonov glasov proti 8 milijonov združene opozicije, je mnogo izgubila na svojem ugledu, ker se je pretesno navzela na Francijo, kar žali angleški ponos. Volivni red na Angleškem pa je tak, da je potrebna za zmago samo relativna večina, in jako mnogo glasov je, ki smatrajo, da bo delavska stranka zmagala. Če bi se torej razmere razvile v smeri naših predpostavk, bi delavska stranka imela v rokah močno sredstvo, s katerim bi lahko pri-

tisnila na Beograd, da notranje razmere v državi SHS popolnoma spremeni. To sredstvo so dolгови bivše kraljevine Srbije Angliji, ki znašajo nad 20 milijonov funtov, ki pa niso narejeni na amortizacijo, ampak ad hoc. Za Anglijo pa je važno vprašanje, kdo bo te dolgove plačal, če se razmere v kraljevini SHS ne izpremenijo. — Ako se torej dogodki razvijajo v smislu naših predpostavk, se Radič lahko mirno vrne.

Ali je oslabil Radičev pokret? Beograjske »Novosti«, ki so izmed vseh srbskih listov še najbolj informirane, pišejo glede Radičevega pokreta to-le: Vsakdo bo pač mislil in pričakoval, da je hrvatska seljačka republikanska stranka, odkar jo je zapustil njen predsednik Radič, oslabila; a je ta zadeva čisto drugačna. HRSS je tudi po večmesečni odsotnosti Radiča še vedno kompaktna, se ni skrcila, ampak se organizira naprej po istih pravicah ter ciljih, kot pod Radičem. Radičevi poslanci so brez prestan kov v provinciji med narodom, hodijo od sela do sela, prirejajo sestanke zaupnikov, čitaajo ljudem Radičeva pisma, poročajo o položaju, hrabrijajo seljake in jih držijo v nekaki bioskopski zainteresiranosti. Merodajni politiki celo trdijo, da je danes Radičev pokret jačji, nego je bil poprej.

Sprejem naših parlamentarcev na Poljskem ni bil tako sijajen, kakor so zlasti beograjski časopisi poročali. Sedaj pa celo »Novosti« iz Beograda tožijo o slabem utisu, ki so ga odnesli naši poslanci iz Poljske. V Varšavi, pravijo, je bil sprejem in celo bivanje slabo pripravljeno. Na seji sejma (poljskega parlamenta), katere so se udeležili tudi naši poslanci, se je ratificirala poljsko-jugoslovanska pogodba, pa je ob tej priliki neki poljski poslanec ostro napadel Jugoslavijo. V Lvovu je bil sprejem žalosten; celo časopisje je napadalo našo delegacijo. V Vilni je imel sprejem karakter antiruske in antipoljske manifestacije, ker bi Vilna rada prišla pod Litvo. Edino v Krakovu je bil sprejem prisojen in dostojen. »Novosti« tožijo, da je pot naše delegacije pokazala, kako slabo so Poljaki o nas informirani. Morda bo pa ravno nasprotno; ravno, ker so dobro informirani, nas tako malo cenijo.

Kritika prometne uprave. Pri razpravi o proračunu za prometno ministrstvo je Jugoslovanski klub ostro kritiziral razne napake in krivice v tem resorju. Poslanec Kremžar ugotavlja glede podržavljenja južne železnice, da do danes parlament o tem dalekosežnem koraku vlade še ni obveščen in opozarja, da se posledice podržavljenja že kažejo v tem, da se obveznosti več ne izplačujejo, pač pa je postala južna železnica pribežališče političnih, družabnih in moralnih invalidov, ki so povsod skrahirali in sedaj iščejo pribežališča v varnem zavetju južne železnice. Tako je bil na primer Ivan Hribar zelo sposoben zavarovalni agent, sposoben tudi, da se je kot diplomat diskvalificiral, nikakor pa ni sposoben za železniškega upravnika. Poslanec Kremžar je končno zahteval ustanovitev železniške direkcije v Ljubljani. Poslanec Vesnjak je ostro kritiziral visoke železniške tarife in zahteval znižanje tarifov in ureditev nakladalnih in razkladalnih rokov. Tozadevno je opomnil ministra na številne spomenice Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani. Dalje je zahteval pojasnila o napredovanju del pri železnici Murska Sobot—Ormož. — Pritožil se je nad upokojitvami velikega števila uradnikov in odpuštitvami iz službe sposobnih železničarjev. Končno je interpeliral ministra, naj jasno pove svoje mnenje glede premestitve mariborskih železniških delavnic in glede zgradbe proge Rogatec—Krapina. Poslanec Pušenjak poudarja, da je proračun v znesku 625 milijonov dinarjev previsok in graja, da se krediti za zgradbo železnice pokrivajo iz rednega proračuna namesto s posojili. Zahteva, da minister predloži odboru točen seznam števila uradnikov in delavcev. Protestira proti redukciji železničarskih zdravnikov. Zahteva, da se boljše skrbi za kasarne, v katerih prenočuje vlakovno spremeno osebo. Zahteva povrnitev škode, povzročene po iskrah iz lokomotiv in požarih v Belikrajini. Zavzema se za povzdigo pomorskega prometa. Zahteva točnih pojasnil glede ustanovitve novega broderskega društva, kateremu je vlada brez odobrenja parlamenta izročila vse plovne objekte v eksploatacijo.

Intrigranje ruskih caristov. Že precej časa se pojavlja v beograjskih političnih krogih stremjenje po zbližanju z Rusijo. Seveda je to ruskim caristom, aristokraciji in oficirjem, ki postopajo po naši državi, silno neljubo. Radi bi namreč sami pobirali vse jugoslovanske simpatije in posebej še srbsko naklonjenost in zahvalnost do Rusije ter se dobro zavedajo, da bi to takoj prenehalo, kakor hitro padejo po nerazodnosti in političnih intrigah postavljeni zidovi med nami in ruskim narodom z novo urejeno državo. Ruski monarhisti po Beogradu sedaj pridno obiskujejo ministre in politike ter prigravajo in hujskajo proti zbližanju z Rusijo. Zadnjič so pariški listi poročali, da misli beograjska vlada nastopiti proti ruskim monarhistom, vidi se pa, da smo še daleč od tega silno potrebnega koraka, ker se naši državni krmarji še vedno spuščajo v pogovore s caristi, mesto da bi jih pognali ter odločno zabranili vsako vmeševanje v naše zadeve.

Po svetu.

Fašistovsko-komunistična trgovska pogodba. Dne 1. decembra je bila v italijanskem parlamentu potrjena trgovska pogodba med Italijo in Rusijo. Pogodba se je pripravljala dve leti in po spremembah, dogovorjenih med Mussolinijem in zastopnikom sovjetske Rusije, revidirana ter sprejeta. Zanimivo dejstvo je, da je Mussolini, ki je fašistovsko stranko za to ustvaril, da zruši na Italijanskem vedno bolj se razširjajoči boljševizem, stopil v stike s predstavniki ruskega boljševizma ter z njimi sklenil pogodbo. Razlog za to je, kakor je Mussolini povdarjal v svojem govoru v parlamentu preteklo soboto, nacionalna korist Italije. Ni suma, je rekel Mussolini, da danes vse evropske in izvenevropske države direktno ali indirektno iščejo način, da vpostavijo gospodarske zveze z Rusijo. Anglija, Francija in Zedinjene države Amerike so v tem pravcu veliko storile. V bistvu je vprašanje priznanja sovjetske vlade navadni smokvini list, s katerim se hoče zakriti gola istina. Kar se tiče takozvanega priznanja de iure ruske republike od strani fašistovske vlade, temu priznanju ne stoji nič na poti. To vprašanje more biti odprto in precizno. S stališča nacionalne koristi je to brez dvoma koristno Italiji za njeno gospodarstvo in ekspanzijo. — Naša vlada še vedno premišljuje, ali naj stopi v zvezo s sovjetsko Rusijo ali ne. Premišljevala bo menda tako dolgo, dokler bodo vse druge države obnovile svoje zveze z Rusijo.

Mednarodno posojilo za Ogrsko. Posebna komisija je določila za obnovo Madžarske posojilo v znesku 250 milijonov zlatih kron. Kot kritje za to posojilo bodo služili dohodki iz carine in monopolov. Madžarska bo morala dalje uravnotežiti svoj državni proračun do leta 1926. Finančno poslovanje Madžarske bo nadzoroval poseben generalni komisar, ki bo odgovoren Društvu narodov. Ta predlog bo predložen Društvu narodov dne 10. decembra.

Volilni boj v Angliji je sedaj na vrhuncu. O izidu se ne more ničesar približno gotovega sklepati, ker je angleški volivec zelo neodvisen od katerekoli stranke in se odloči po svoje. Tudi je število volivcev zelo visoko. Zdi se pa, da konservativci padejo do manjšine. Zmaga delavske stranke ni izključena, ker se brezposelnost čedalje bolj širi. Z veliko verjetnostjo pa, tako se zdi večini opazovalcev, bo razmerje glasov tako, da pride do koalicijske vlade med liberalci (Lloyd George) in pa delavsko stranko (Macdonald), kar bi bilo odločilne važnosti z ozirom na zunanji položaj. Delavska stranka je zanesla med materijelna gesla, s katerimi bombardirajo volilce konservativci in liberalci, celo vrsto socialnih vprašanj in ona je tudi zastopnica moralnih principov v notranji in zunanji politiki. Slavni pisatelj Wells kandidira na programu Delavske stranke. — Istotako je med kandidati Labour party mnogo profesorjev londonskega vseučilišča. Sin ministrskega predsednika g. Baldwina nastopa na shodih kot govornik za delavsko stranko. Na shodu v Buckinghamu je dejal, da rešitev Anglije leži v tem, da konservativna stranka propade. Sploh se velik del angleške inteligence bori letos v vrstah Labour Party.

Nekaj o položaju ruske pravoslavne cerkve. Ruski cerkveni sabor takozvane »žive cerkve« bi se imel vršiti dne 10. t. m., a je preložen na spomlad. Mnogo škofij, ki so se priznavale k »živi cerkvi«, se vračajo zopet nazaj k patrijarhu. Te škofije gotovo ne bi poslale svojega zastopstva na kongres. Pojavili so se pa tudi notranji spori ter razdori med pristaši obnoviteljev cerkve. Patrijarh sam namerava sklicati sabor za Rusijo in baš radi tega obnavlja nekdanjo cerkveno upravo. Tako nekako do spomladi bo rešeno vprašanje patrijarha, ki je zelo slabotnega zdravja in ga kličejo revolucionarna sodišča neprestano na odgovor radi njegovega delovanja. V Ukrajini se je pojavil med pravoslavnimi zopet nov razkol. Dosedaj so bili med ukrajinskimi pravoslavnimi tri tabori: pristaši patrijarha Tichona (črna cerkev), »živa cerkev« in žolto-modra cerkev (žolto-modra je namreč ukrajinska narodna barva). Razcep je nastal v poslednji skupini, ki se je razšla na obnovitelje in neodvisne ali separatiste. Obnovitelji zahtevajo vez z Moskvo. Drugi hočejo popolno neodvisnost ukrajinske cerkve, ki bi ne bila podvržena ne reformističnemu sv. Sinodu, ne patrijarhu Tichonu. Razven tega so eni za avtokefalnost, drugi za proglašenje ukrajinskega patrijarha. Glavni zastopnik »žive cerkve« v Zedinjenih državah duhovnik Kedrovsky, se je podal v Moskvo, da ga tamkaj posveti sv. Sinod pravoslavne ruske cerkve za škofa. Sv. Sinod ruske pravoslavne cerkve je namreč najvišji organ vseh reformističnih grup ruske cerkve. Med ravnokar omenjenim sv. Sinodom in bivšim šefom reformističnega pokreta, metropolitom Antoninom postaja borba vedno bolj napeta. Sv. Sinod ga obtožuje, ker si je samolastno osvojil naslov »metropolit cele Rusije« in je kot tak na lastno pest spremenil liturgijo. Sv. Sinod mu je celo prepovedal izvrševati službo božji. Metropolit Antonin se seveda ne pokori prepovedi Sinoda in odkrito trdi, da je Sinod v veliko škodo cerkvi. Istočasno tudi izjavlja, da je on osnoval neodvisno cerkev, ki se naziva »Pravoslavna avtokefalna cerkev ali preporod.«

Beležke.

Srbi na severu. Muslimanska »Pravda« je objavila tole značilno dejstvo: Med pesniškimi krilaticami o slovanski solidarnosti in med medsebojnim praktičnim življenjem slovanskih narodov in to osobito onih, koje je usoda prisilila, da živijo skupaj, obstoja tolik kontrast, da sploh ni niti govoriti o kaki praktični vzajemnosti. Slovani se med seboj najbolj ljubijo, ako bivajo daleč eden od drugega, ko niso njihovi interesi pomešani in če so pod tujim jarmom. Kakor hitro pa ravno-

kar omenjeno neha, je tudi konec slovanske ljubezni. Druga posebnost slovanskih narodov je dejstvo, da ne poznajo srednjega pota: so se pač naučili, da morajo biti ali sužnji ali pa tirani. Ako so zaslužjeni, govorijo in pišejo najlepše o svoji zapravljeni in o svobodi drugih narodov. Ravno Slovani znajo hrepeneti po svobodi tako kakor noben drug narod. Nikdo pa ne razume svobode tako izrabljati, kot ravno Slovani. Da je ta trditev fakt, nam priča brutalno postopanje Rusov proti Poljakom. Treba pa tudi omeniti ter opomniti, kako postopajo bratje Srbi s Hrvati ter Slovenci in vsak Jugoslovan bo pritrdil, da nobeden narod ne zna tako izrabljati svobode, kot Slovani pri lastnih bratih. A niso samo Rusi in Srbi taki, ampak tudi kulturni Čehi napram Slovakom. Po svetovni vojni se je osnovala ob istem času kot Jugoslavija tudi čehoslovaška republika. V Čehoslovakiji so poleg Čehov in Nemcev tudi Slovaki. In ravno tem ubogim Slovakom se godi pod češkim svobodnim solncem ravno tako, kot nam Slovencem in Hrvatom pod »osvoboditelji« Srbi. Pod vodstvom slovaškega narodnega prvaka Hlinke so Slovaki sami organizirali v državi odpor proti češki hegemoniji, a ravno slovaški najagilnejši možje so ubežali v inozemstvo in ustanovili v tujini posebno slovaško vladu, kateri načeljuje dr. František Jehlička. Slovaki izdajajo v emigraciji svoj poseben list »Slovan«. V tem svojem glasilu se pritožujejo Slovaki ravno tako proti češkemu nasilju, kakor se pritožuje hrvatsko in slovensko časopisje proti srbijanski hegemoniji. Ta slovaški »Slovan« poziva v izdaji od 6. oktobra pod zaglavjem »Slovaška ustaja«, Slovake na ustajo. Članek našteva in opisuje vse nasilnosti, s katerimi trpinčijo Čehi Slovake in konča takole: Nam Slovakom ne preostaje družega, nego ustaja, sekira, kosa, motika, zakopane puške in vreča voda. Kakor je razvidno iz ravnokar povedanega, je težka sodba ubogega slovaškega naroda, ki se je boril stoletja proti madžarskim brutalnostim in madžarizaciji, a sedaj se mora boriti proti lastnim bratom Čehom, napram katerim poziva na pobuno samo, da si obvaruje svojo nacionalno individualnost in obstoj. Ako človek premisli postopanje Čehov s Slovaki, potem bo tudi razumel, zakaj vladajo simpatije med Srbi in Čehi.

Uradna agitacija za Veliko Srbijo. Profesor beogradske univerze Čorović je izdal knjigo o zgodovinskem razvoju velikosrbske ideje. To njegovo delo je takoj sprejela neka propagandistična inštitucija v okviru našega notranjega ministrstva, ki se naziva »Narodno delo«. Čorovićev spis je v dveh izdajah in opremah: ena za 30, druga pa za 120 D. Da se ta spis v čim večji meri spravi med narod, je minister odredil uradno agitacijo za naročbo. Uradna agitacija je pri nas že dobro znana kot čisto navadno izsiljevanje. Občinski uradi so že večkrat dobivali razne knjige in slike brez vsakega naročila s pošto po povzetju, sliši se pa tudi, da hodijo po raznih krajih žandarji prodajati vsakovrstne patrijotične slike, ki z grozečo gesto vse one zapišejo, ki nič ne kupijo. Uradna agitacija je v vsakem slučaju navadna presija in sramotno sredstvo. Značilno pa je tudi to, da vlada z uradnim pritiskom prodaja raznovrsten »šund«, dočim kiparju Mestrovicu in drugim umetnikom že dolga leta dolguje plačilo za naročene umetni-

Novo podvzetje zunanjega ministra. Amerikanski Hrvati ne pošiljajo več svojih prihrankov v domovino. Amerikanski Hrvati so namreč vsi republikanci. Beogradska vlada rabi v prvi vrsti denarja, v drugi pa monarhiste. Hrvatski izseljenci ne verujejo nobenemu več. Beogradska vlada bi se rada na vsak način priplazila do amerikalanskih dolarjev in to kako. Brezpametna, kakor že je vsaka beogradska vlada, je tudi sedanja pogruntala to pametno in originalno: hoče namreč izdajati časopis in sicer v hrvatskem duhu. Ta novi časopis bi se naj imenoval »Slavija« (Jugo so namreč vladinovi izpustili iz previdnosti). List se bi naj tiskal v lastni tiskarni, katero bo uredilo in opremilo zunanje ministrstvo. V tej tiskarni bi se naj tiskale ter izdajale knjige, ki bi naj navdušile amerikalanske Hrvate za SHS in sicer v toliki meri, da bi ti postali monarhisti in pred vsem pošiljali zopet dolarje v vedno prazne beogradske blagajne. Novinarjev za uredovanje tega lista imajo dovolj in sicer Hrvatov ter Srbov, in te bodo poslali preko Atlantika. Pri tem novem propagandnem podjetju igra glavno ulogo ekspert za hrvatske zadeve Marko Gagliardi.

Slabše nego v rajni caristični Rusiji. Iz Beograda prihajajo vedno glasovi o svobodi in osvobojenju; a resnično delo Beograda pa je tako reakcionarno, kakor doslej v nobeni evropski državi. Nov dokaz za našo trditev je osnova tiskovnega zakona, potom katerega hočejo zatreti prav vsako tiskovno svobodo. Po ustavi bi naj bil tisk čisto prost — ne morejo se osnovati nobene preventivne mere, ki bi zabranjevale izdajo in prodajo lista. A kaka je ta tiskovna svoboda, ki nam že izhaja iz Balkana, nam naj dokaže par izvlečkov iz projekta tiskovnega zakona. V členu 49 so označeni koraki proti širjenju komunistične in anarhistične propagande, ki se kaznujejo z zaporom od 6 mesecev do 2 let in 50 tisoč globe... temu členu sledijo paragrafi o svobodi tiska takole: Kdor vzbuja potom tiska mrznjo do države kot celote in seje verski in plemenski razdor, tega nesrečnega doleti zaporna kazen od 3 mesecev do 3 let in globa 30 tisoč dinarjev. Kdor bi se drznil potom tiska vzbujati mrznjo do poedinih oficirjev ali oficirskih »klas«, ta bo zaprt od 1 meseca do 2 let in globe bo plačal 20 tisoč dinarjev. Kdor bi se potom tiska težko pregrešil zoper javno moralo, bo zaprt tri leta in plačal bo globa 100 tisoč dinarjev. Ako je kdo napaden v listu, potem lahko toži pisca napada, urednika in sploh vsakega, katerega sumniči, da je kako soudeležen pri napadu. Ako ne morejo plačati sodnih taks in stroškov ne kaznovani pisec, ali urednik, ali izdajatelj, potem jih

mora plačati tiskarna. Vse denarne kazni in stroške morajo biti poravnane tekom treh dni. Listi, ki ne bi plačali glob tekom treh dni, se ustavijo za tako dolgo, dokler globa ni plačana do zadnje pare. In tako se vije ta balkanska tiskovna svoboda po celem zakonskem načrtu. Kakor je videti, hočejo ubiti radikali vse do temelja in to ne samo svobodo novinarskega tiska, ampak tisk sploh in vse one, ki živijo od tiskarn. Tako tiskovno svobodo nam obetajo naši »osvoboditelji«.

Oče in sin. Stari Pašić je znan kot zelo varčen mož in v nekaterih slučajih je njegova štedljivost naravnost smešna. Tako je na primer stari Pašić do pred kratkem jemal na dan po 1 liter mleka. Necega dne pa mu pride na misel, da bo jemal odlej zanaprej le tričetrt litra, ker mu sicer mleko ostaja. Njegova mlekarica se je hudovala radi te štedljivosti, ker jej je težko odmeriti 3 četrtinke litra. Beograjski cestni pometalci se hudojejo na starega Pašića, ker morajo čistiti tratoar pred njegovo hišo, a jim stari ne da nikoli niti ene pare napitnine, med tem, ko to storijo vsi Pašićevi sosedje, ki so znatno revnejši od g. Nikole. Stari Pašić gleda na vsako paro predno jo izda in jo pretehtava po desetkrat v roki in negotovosti ali bi jo spustil med svet ali ne. Ravno v tem pogledu je stari Pašić nekaka posebnost skoposti. Med tem pa živi njegov sin Rade kot eden na celem svetu najbolj razkošnih. Rade pripravlja svojim gostom carske pojedine, razbija kozarce po hotelih, izložbena okna v pijanosti in razmetava med ženski svet stotisočake. O Radetu je znano, da je vedno v njegovi bližini kaka igralka iz Novega Sada, ker je on velik prijatelj Madžark. Stroške za Radetovo razkošnost mora nekdo plačevati in ta nekdo ni nikdo drugi, kakor stari skopi Pašić. Mladi Pašić razmetava bolj kakor kdo drugi v Beogradu, a njegovo premoženje raste dnevno in ako bo ostal stari Pašić še dolgo na vladi, potem bo njegov Rade še večkratni milijarder.

Dnevne novice.

Dr. Hohnjec ima v soboto dne 8. decembra v konjiškem okraju dva shoda. Po ranem cerkvenem opraviu ima politično društvo »Straža« v Zrečah svoj občni zbor na katerem govori poslanec dr. Hohnjec. Popoldne po večernicah pa je politični shod v Konjicah.

Kriza demokratskega organa. Zagreb, 30. novembra. (Izvirno.) »Riječ« priobčuje danes apel na demokrate, da naj list naročajo in ga širijo, ker da nima nobenega fonda, in nobenih bank za seboj in je navezan samo na naročnike. List se nahaja v veliki krizi. To poročilo je prinesel sobotni »Slovenec« o zagrebski »Riječi«. Tako se torej godi hrvatskim policajdemokratom, a isto je tudi v Sloveniji. Javna tajnost je, da misli tudi slovenska policajdemokracija z novim letom združiti »Narod« in »Jutro« v eden demokratski organ, ki bo zastopal mladinske interese. Dosedanega »Narodovega« glavnega urednika Pustoslemška bodo upokojili, združeno »Jutro« in »Narod« pa bosta prevzela dr. Kramer in dr. Žerjav. To fuzijo »Naroda« in »Jutra« smatrajo demokratje kot prvi korak h koncentraciji naprednih »sil«. Usoda »Tabora« bo tudi zapečaten z novim letom in čez dober mesec bodo naši demokratje tamkaj, kjer so bili pred vojno: slovenski liberalci se bodo koncentrirali krog starine »Slov. Naroda«. Državni fond ginevajo in kopnijo za demokrate, njihova glasila ugašajo in vsa ta znamenja so po mnenju na smrt obsojenega »Jutra« znaki, da naš narod in naša inteligenca izpregledujeta, a ne na plat centralistov, ampak na edino pametno stran avtonomije in federalizma.

Zopet nov dokument dr. Reismanove lažljivosti. Kakor hitro je objavil dr. Reisman v »Taboru« falsificirano izjavo krajnega šolskega sveta v Gornji Polskavi, je Reismanov tast nadučitelj Sabati slutil nevarnost, da pride cela zadeva do obravnave v javnosti, je poslal načelniku krajnega šolskega sveta sledečo izjavo v podpis: »Izjava. Podpisani načelnik krajnega šolskega sveta Zgornja Polskava potrjuje, da je »Izjava«, ki je izšla v »Taboru« z dne 22. 11. 1923 št. 263 sad izvanredne seje te korporacije in ne morda kak samovoljen akt od katerekoli strani. Krajni šolski svet Zgornja Polskava, 24. 11. 1923. Načelnik (a brez podpisa). G. načelnik je odklonil naknadni podpis. O tastu dr. Reisma Sabatiju je znano, da je večkrat kar sam podpisal načelnika krajnega šolskega sveta, a tokrat se ni upal in cela falsificirana izjava je doživela v javnosti že davno zaslužen pečat nesramno drzne lažljivosti g. nadučitelja Sabatija in njegove nepoštenosti vrednega zeta — slamnatega dr. Reisma. Udje krajnega šolskega sveta v Zgornji Polskavi si bodo poiskali za dr. Reisman-Sabatijevo falsificirano izjavo zadoščenje pred sodiščem. Vse pride enkrat na svetlo, to si naj zapomnita pristaša skoz in skoz pokvarjene in lažnjive JDS stranke: dr. Reisman in stari Sabati. Mislimo, da imata ta dva »resnicoljuba« za nekaj tednov dovolj!

Razvrščanje železničarjev po določilih novega zakona se začne.

Nepriзнana vprašanja. Zagrebska »Slobodna Tribuna« piše: Naša politika životari od nepriznanja vprašanje. Svoj čas so vodili Hrvati politiko na temelju nepriznanja Srbov. Danes ne priznava večina Hrvatov parlamenta; državovci v Beogradu nočejo priznati, da obstoja hrvatsko vprašanje. Beograjski listi celo naglašajo, da ni govora niti o makedonskem vprašanju, ker je baš to rešeno potom svetovne vojne. Ako bi bila svetovna vojna rešila vsa vprašanja, potem bi sploh ne bilo nobenih sporov več. Naša državna politika se mora voditi v čisto drugem pravcu kot dosedaj in potem šele bodo zginila iz političnega obzorja razna vprašanja, kot je n. pr.: slovensko, hrvatsko in makedonsko. Tako pa, kakor krmilarijo našo politiko velesrbski radikalni vladinovi, porivajo oni sami v ospredje vsa ravnokar omenjena vprašanja.

Neumestna naredba. Iz trgovskih krogov smo prejeli: Finančni delegat za Slovenijo je izdal dne 2. novembra ukaz, po katerem morajo finančne kontrole od navadnega vina, ki ga prodajajo trgovci na deželi v zaprtih steklenicah, pobirati isto trošarino, kakor se plača za najfinejša vina v buteljkah. Na deželi je mnogo trgovcev, ki se bavijo s prodajo vino v steklenicah. To vino je dobre kakovosti in dosti cenejše, kakor po gostilnah, kjer prodajajo gostilničarji slabše vino dražje. Seveda gostilničarji trgovcev niso mogli trpeti in njihovu prizadevanju se je posrečilo doseči pri finančni delegaciji, da se je trošarina zvišala. Sedaj je trgovcem nemogoče prodajati to vino po isti ceni, ker nova trošarina in občinske doklade znašajo več, kakor je prej vino stalo. Konzum vina bo radi tega seveda precej padel in krivda na tem leži edino na finančni delegaciji.

Ker je orjunaš, si upa vse! Iz Soštanja poročajo: Kakor znano, si nekateri tukajšnji orjunaši dovoljujejo čine, ki bi bili navadnega prečana že zdavnaj spravili v zapor, če bi jih bil zakrivil. Tako se čuti tudi tukajšnji apotekar Vrabčič povsem varnega, čeprav se vrši poslovanje v njegovi apoteki proti vsem predpisom. — Gosod Vrabčič, od kedaj je vaša gospa soproga pooblašena pripravljati strankam zdravila in to celo v vaši odsotnosti in brez vašega osebnega nadzorstva? Ali za vas ne velja, sicer tako strogi predpis, da sme to delo upravljati edinole izprašan farmacevt? Kje nam je dano jamstvo, da nekega lepega dne bolnik namesto zdravil ne bo zavžil strupa? Govori se tudi, da v svojem laboratoriju niti destilacijskega aparata nimate. Ali se še čudite, če vam ljudje več ne zaupajo in se raje vozijo po zdravila v Celje. Če mislite gospod Vrabčič, da ste vsled svoje pripadnosti k Orjuni varni pred postavo, se jako motite. Merodajna oblast bo vedela storiti potrebne korake.

Visokošolci in oborožena sila. »Slobodna Tribuna« poroča: Predzadnjo nedeljo so se zbrali beograjski visokošolci (republikanci, komunisti in zemljoradniki), da protestirajo radi oprostitev morilcev Daskalova in Vorovskega ter radi intervencije naše vlade na Grškem. Javno zborovanje je bilo prepovedano in dijaki so hoteli zborovati v zaprtih prostorih gostilne »Slavija«. Kakor hitro se je začelo zborovanje, se je pojavil v zborovalnem lokalu policijski uradnik s 6 žandarji, razpustil je zborovanje in žandarji so začeli s silo razganjati zborovalce. Ko so zapustili vsi zborovalci omenjeno gostilno, je pridrvel nad nje eskadron konjenikov in je začel mirne študente mazati s sabljami in je padalo, kod je pač priletelo. Dijaštvo se je razkropilo na vse strani, kam je pač kdo mogel. Največ dijaštva se je zateklo proti univerzi, da bi še tamkaj protestirali proti nasilju policije. A stara in nova univerza sta bili že blokirani od žandarmerije, ki je začela razganjati visokošolske begunce. V ponedeljek za tem dogodkom se je zbrala beograjska akademska omladina v univerzi, protestirala proti nasilju in sprejela sledečo resolucijo: Beograjska policija je z eskadronom konjenice in orožniško četo razgnala zborovanje dijakov. Istega dne je policija zasedla obe univerzi in zabranila zbiranje dijaštva, ki uživa na univerzitetnih tleh varnost pred oboroženo silo. Z ravnokar omenjenima slučajema nasilja, ki sta se dogodila v prestolici države SHS, je pogažena vsa svoboda, ki je zajamčena vsakemu državljanu po ustavi. Potom surove žandarske roke je onečaščen s puško ter bajoneto najvišji prosvetni zavod v naši državi. Akademska omladina apelira na opozicijo, da jej pripori zadoščenje po ustavi ter zakonih. Ravnokar omenjeni slučaj surovega postopanja žandarmerije kaže v »lepi« luči srbijanski režim »svobode in demokracije«. Pred srbijansko nasilnostjo ne najde zaščite niti svoboda univerze, ki se spoštuje po celem svetu. Pri nas se mora vse kloniti kundaku in sablji...

STRASNE POPLAVE V SLOVENIJI.

V preteklem tednu je zapadel po celi Sloveniji precej visok sneg, kateremu je na to sledil dež in toplo južno vreme. To je povzročilo silne povodnji in poplave v Sloveniji in na Hrvaškem., ki so povzročile škodo za več milijonov dinarjev. Reke Sava, Savinja, Krka in Ljubljana so narastle ter preplavile okolico, da je ponekod voda stala v višini več metrov. Železniški promet je na več krajih pretrgan. Na štajerskem je napravila največ škodo Savinja, ki je tako narastla, da niti najstarejši ljudje tega ne pomnijo.

Močno je narastla Dravinja, ki je preplavila celo polje od Konjic pa do izliva v Dravo. Železniška zveza med Poljčanami in Konjicami je bila par dni prekinjena. Tudi Sotla se je razlila ter napravila veliko škodo. Zelo veliko so trpeli kraji ob Savi, zlasti okrog Brežic. Sava in Krka sta se razlili na obeh straneh ter je voda preplavila vasi po celi dolini.

Še hujše, kakor na štajerskem, pa je razsajala povodenj na Kranjskem. Na Gorenjskem so preplavile okolico vse reke; zlasti strašen je bil pogled na Savo in Ljubljano, ki sta se valili, kakor dva mogočna veletoke, odnašajoč spotoma mostove in razdirajoč ceste in pota. Cela dolina je izgledala, kakor veliko jezero, iz nad katerega so molele posamezne hiše in vasi. Utonilo je mnogo živine. Sava je odtrgala brodove in razdeljala mnogo mostov. Od Brežic pa do Zagreba in še naprej do Siska je cela savska dolina pod vodo. Železniška proga je na več mestih bila preplavljena, tako, da so morali mariborski vlaki voziti v Zagreb preko Varaždina, ljubljanski pa preko Karlovca. Govori se, da je več ljudi našlo smrt v narasli Savi. Škoda je v resnici ogromna, ker so setve uničene, pota in ceste razdejane, utonilo je mnogo živine in perutnine, voda pa je napravila tudi veliko škodo po kletih in hišah, kjer je ponekod segala do strehe. Edina sreča je še, da je voda začela kmalu padati. Poplave niso bile samo pri nas, tudi iz Italije prihajajo vesti o silnih povodnjah. Velike

reke v Gornji Italiji so se razlile ter napravile grozno škodo. V Trstu pa je bil zanimiv pojav nenavadno visoka plima, ki je preplavila nižje ležeče kraje mesta ter napravila po kletih precej škode.

Propadanje občin v Vojvodini. V Vojvodini po preobratu še ni bilo občinskih volitev in samovoljno gospodarstvo raznovrstnih komisarjev, katere postavljajo režimi kot svoje strankarske eksponente, vodi vojvodinske občine naravnost v propast. Novosadski »Deutsches Volksblatt« zahteva, da se končno sklene občinski volilni red za Vojvodino in razpišejo volitve. Ob tej priliki naglašava važnost samouprave in piše med drugim: »Nositelj svobode v državi ni parlament, kajti ta le prevečkrat zaide na opolzko pot strankarskega in klikarskega gospodarstva, marveč avtonomne korporacije občin in cerkva, gospodarskih in kulturnih poklicnih krogov, katerih vseobsegajoče ustvarjajoče delo krepko podpira tudi državno celoto. Vse to moramo v Vojvodini pogrešati in živimo pod skrajnim varstvom uradniške hierarhije, kakor hujše ni moglo biti niti v časih najčrnejše reakcije. Naše občine v mestu in na deželi upravljajo po oblasti imenovani funkcionarji, deloma iz čisto drugih pokrajin došli uradniki, ki smejo po mili volji gospodariti ne samo s premoženjem, ampak tudi z dobrim imenom naših občinskih uprav. Razpadanje občinskih uprav kriči do neba. Poznamo občino, ki preje nikdar ne vedela, kaj so občinske doklade, danes je pa obremenjena s 3000 odstotki in še več. Brezupno zadolževanje občin ne pozna nobene meje več in volja občinarja in davkoplačevalca v lastni občini ne velja nič.« — Novosadsko glasilo Nemcev vidi in občuti propadanje občin, ne zaveda se pa menda vzrokov takega postopanja, ker nemška srtanka dosledno podpira centralistični režim. Dokler Nemci ne pridejo do prepričanja, da je v centralistično urejeni državi vsaka resnična samostojnost manjših upravnih organizmov izključena, bodo pač tudi sami ugonabljali svoje občine.

Poklonitev Žombolja Rumuniji zelo vznemirja Vojvodino. V zagrebškem »Morgen-u« piše neki dopisnik iz Bačke: Po celi Vojvodini se širijo čudne vesti. Brezvestni ljudje so raztrosili vest, da Beograd sploh ne polaga več posebne razdnosti na Vojvodino. Danes se Žombolj odstopi Rumuniji, jutri se da lahko katero drugo mesto in tako nastane veliko vprašanje, kaj bo sploh še ostalo. Težki grehi pretečenih let se bridko maščujejo. V Beogradu niso razumeli Vojvodno pravilno preceniti. Sicer je stoletja staro srbsko ozemlje, a o izključno srbski provinci se res ne da govoriti. So mesta z močnim srbskim prebivalstvom, absolutno majoriteto pa imajo Srbi le v Veliki Kindi, dočim tvorijo povsod drugod Nemci, Madžari ali pa Bunjevci majoriteto mestnega prebivalstva. Tako je v Novem Sadu, Somboru, Velikem Bečkereku, Pančovi, Subotici, Vršču, Beli Cerki itd. V posameznih okrajih so le redke združene srbske vasi, skoraj povsod živijo med Srbi Nemci, Madžari, Bunjevci, Slovaki in Ruteni. Deželna cesta vodi čisto skozi sedem različnih vasi, v katerih prebivalstvo različno govori in različno Boga moli. In iz tega nacionalnega konglomerata je hotela beograjska vlada napraviti enotno srbsko in pravoslavno ozemlje. Ko to ni šlo, splošno razočaranje in sedaj naenkrat so drugojezični in drugoverni prebivalci odveč. Ker so se nemškega in katoliškega Žombolja s tako lahkim srcem odrekli, se je prav lahko bati, da se bo v bližnji ali daljni bodočnosti tako tudi z drugimi nesrbskimi kraji in okraji zgodilo.

Zagreb v brezžičnem prometu. Zagrebška pošta je že kupila zemljišče, na katerem namerava v kratkem času zgraditi postajo za oddajanje brezžičnih brzojavk. Postaja bo stala v okolici Velike Gorice. Sprejemno postajo pa bodo zgradili na obrežju Save.

Za regulacijo Donave je v tekočem letu dovolilo ministrstvo poljedelstva kredit 5,5 milijonov dinarjev. Če bo celotna regulacija Donave gotova, bo osušeno med ustjem Tise in med Donavo ležeče zemljišče, s katerim bomo pridobili okrog 3000 hektarov za poljedelstvo odličnega zemljišča.

Propadanje kopališča Ilidže. Kopališče Ilidže, ki se nahaja v Bosni blizu Sarajeva, je bilo pred vojno na svetovnem glasu ter je donášalo državni upravi, katere last je bilo, lep dobiček. Ko pa so ga po vojni prevzeli v roke srbski upravniki, propada čim dalje bolj. Sedanji upravnik Višnjič, ki se je povsod do tega mesta samo radi strasne agitacije za radikale, je bil preje učitelj na deželi ter je popolnoma nezmožen voditi tako podjetje. Letos je mnogo gostov iz Avstrije in Češke, ki so se spominjali nekdanjega sijaja tega kopališča, zopet prišlo na lečenje, toda po par dneh so ogorčeni odšli, ker je vladala povsod taka zanemarjenost, da ni bilo mogoče obstati. Sedaj se je osnoval poseben odbor gospodarskih krogov, v katerem je tudi mnogo odličnih osebnosti iz Sarajeva, ki si je nadel nalogo, skrbeti za kopališče ter mu zopet pridobiti prejšnji ugled.

Tatvina nakita. V Novem Sadu so tatovi vlomili v stanovanje gospe Desanke Eala ter odnesli več zlatih prstanov in drugega nakita v vrednosti 60.000 dinarjev. Policija predrznežem še ni prišla na sled, misli pa, da so pobegnili v Zagreb. Lastnica je razpisala 500 din. nagrade za onega, ki bi zločinca izsledil.

Cena na glavo Jovana Čaruge. Notranje ministrstvo je povišalo ceno za glavo slavnega in zloglasnega slavonskega razbojnika Jovana Čaruge. Preje je nagrada znašala 10.000 din., sedaj pa je povišana na 30.000 din.

Krekova kočna na Ratitovcu. Kmalu po smrti dr. Krekovi se je v njegovi domovni občini Selca porodila misel, postaviti mu na vrhu 1700 m visoke gore Ratitovec tega kralja škofjeloškega pogorja, planinsko kočno, ki naj bi bila trajen spomenik Krekove ljubezni do njegove ožje domovine in posebno do gore Ratitovca, obenem pa koristno napravo za razširjenje planinskega športa in tujkega prometa po še malo znani, a lepi Selški dolini. Vzlic vsem mogočim nasprotstvom in težavam je sedanji odbor škofje

loške podružnice SPD z veliko doslednostjo in pogumom deloval na uresničenje te misli. Vse Krekove prijatelje in ljubitelje planin bo gotovo razveselila vest, da je bila kočna na Ratitovcu, ki nosi Krekovo ime, letos v jeseni dograjena in pokrita. Prihodnje leto se bo opremila od znotraj ter upa odbor, da jo bo mogoče otvoriti že meseca julija. Dosedanji stroški za gradbo Krekove kočne presega soto 240.000 K, preračunjeni stroški za notranjo opremo pa znašajo čez 150.000 K. Podružnica se je morala, ako je hotela kočno ob pravem času še letos dograditi, močno zadolžiti. Podružnica se obrača na vse Krekove prijatelje in častilce, da ne puste prošnje podružnice, ki prihajajo do njih, nerešene, ampak da počastite Krekov spomin s svojim prispevkom. Vsak tudi najmanjši dar je dobrodošel ter se bode svoječasnno seznam vseh darovalcev javno priobčil. Pripomnimo, da je Krekova kočna na Ratitovcu prva nova zgradba, ki prirase SPD od časa svetovne vojne.

Doctor Angelicus, sv. Tomaž Akvinski. Spisal Frančišek Kovačič, profesor bogoslovja v Mariboru. Druga pomnožena in predelana izdaja. (Bogoslovna akademija v Ljubljana. Knjiga IV. Ljubljana 1923. Založilo Katoliško tiskovno društvo. Osmerka, 103 str. Cena broš. 15 din. — Leta 1906 je izšla ta knjiga v prvi izdaji kot priloga 9. letnika »Voditelja« na 68 straneh in je bila razdeljena na dva dela: Tomažev življenjepis in Tomaževa dela. Druga izdaja je temeljito predelana, kar kaže že cela razdelitev in tudi pomnožena, ne samo pri posameznih odstavkih, ampak posebno v novem (13.) delu: Tonustična šola (89—100), kjer nam od strani 94 naprej podaja pisatelj glavne misli papeževe okrožnice 4. avg. 1879, ki osvetljuje značaj in pravno vrednost Tomaževe filozofije. Enako je precej pomnožen 11. del: Tomažev svetniški značaj (str. 81—85, 86—88), izpuščena pa je v drugi izdaji razprava o cerkvenem razkolu (prva izdaja str. 30—32). V drugi izdaji ima knjiga 14 delov; od teh je 10. celi prejšnji drugi del razun 10. oddelka. Prejšnji 7. oddelek 1. dela: Tomaž uči v Parizu in Italiji, se zdaj glasi: 7. Tomaž v Italiji, 8. Tomaž uči drugič v Italiji, Prejšnji 8. in 9. oddelek 1. dela sta zdaj kot 11. in 12. oddelek. 10. oddelek 1. dela pa je tudi sedaj na koncu kot 14. oddelek. Skozinski so porabljeni tudi novejši viri, ki so izšli po prvi izdaji, zato tudi tu in tam majhni popravki, kakor n. pr. str. 19, da sta se Tomaž in Bonaventura v Parizu srečala, ne v Kolinu. — Vsa knjiga kaže, da je pisatelj svoje prvo delo v proslavo 300letnice Tomaževe kanonizacije skozinski temeljito prenovil. Knjiga bodi naši učenci se mladeži, zlasti duhovskemu naraščanju, v moralno podbudo in umstveni povzdig, kakor želi g. pisatelj v predgovoru. Knjigo toplo priporočamo, tudi zato, ker je cena zmerna in zunanost prikupljiva. Naroča se pri Cirilovi tiskarni v Mariboru in pri Jugoslov. knjigarni v Ljubljani. — M. Lj.

Iz Maribora.

Občni zbor SKSZ se vrši dne 6. t. m. v dvorani v Lekarniški ulici v Mariboru. Polovična vožnja je naprošena. Vsak udeleženec naj si ohrani vozni listek, ki bo veljal s potrdilom od SKSZ tudi za nazaj.

Kako se radikali brigajo za invalide. Invalidi Maribora in okolice so dobili v zadnjem času po pošti iz Beograda navodila, kako se pride v radikalno omladino, v njene odbore in na njen kongres v Beograd. Na vabilih in navodilih je še posebej zapisano, da se sprejemajo omladinici do 35 leta. To je prvo, kar so invalidi dobili od radikalije. Radikalna stranka je vse obljube poteptala, vlada je invalidom-trafikanom celo nekaj vzela, invalide mečejo iz službe, posebne komisije jih reducirajo in ta uboga izkoriščena, teptana in goljufana raja se sedaj vabi v radikalno omladino. Pri volitvah so radikali na vso moč vabili invalide, potem se je pa takoj videlo, koliko so vredne vse lepe obljube. Nekaj časa so imeli invalidi mir in tudi oni, ki so se kolikor toliko dali prevariti od radikalije, so imeli dovolj časa, da sprevidijo vso goljufijo. Sedaj so pa kar naenkrat vabljeni v radikalno omladino. Od drugod še ni bilo slišati, da bi radikalija rezervirala za invalide mesta v omladini, to se je začelo v Mariboru in sedaj, ker imajo mariborski invalidi »gerenta«, kar je gotovo nekaj posebnega, se govori gotovo dovolj upravičeno, da so ta neobičajna vabila v zvezi z neobičajnim gerentom. Radikalom v Beogradu je gotovo invalidske naslove eden od teh poslal, ki jih ima. Gerent jih ima in če se nanj zavrača sum radikalne lumparije, gotovo to ni brez pouda. Invalidi, pa najsibodo tega ali onega mišljenja in politične orientacije, se morajo pač najprej zavedati, da so žrtve ter složno preprečiti vsako izkoriščanje in goljufijo.

Puceljev shod v soboto dne 1. decembra je bil žalosten kljub bobnanju s plakati. Udeležilo se je shoda samo okoli 120 oseb raznih strank. Predsedovala sta Lipovšek Tone, krčmar v Mariboru, podpredsednica je bila njegova žena. Govorniki Pucelj, Džamonja in Urek so jezdili konja demagogije, laži in jokanja, ker Pucelj ni več minister. Nič programatičnega ni bilo. Pucelj je pozabil poročati o svoji volovski kupčiji in o tem, kako je prodajal s Kukovcem Slovenijo srbskemu centralizmu. Posebne nesreče ni bilo. Nobenega navdušenja na shodu. Firma, ki je prišla v konkurz, ne dobi več odjemalcev. Mermolja in Drofenik sta se potegnili v zastraženo ozadje.

Shod krščansko socijalnega delavstva v Mariboru se je vršil dne 2. decembra dopoldne v Mariboru. Poročal je poslanec Žebot.

Sestanek državnih nastavlencev nižjih kategorij se je vršil v soboto dne 1. decembra zvečer. Poslanec Žebot je poročal o razvrščanju. Sedaj je kategorizacija vsled sklepa ministrskega sveta prišla v drugo fazo. Danes,

dne 3. decembra se izvoli poseben parlamentarni odbor, ki bo izvršil končno redakcijo razvrstitve. Organizacija državnih nastavljenecv pošlje poslancu svoje predloge v Beograd.

Neprijetna šovinistična propaganda. Mariborski Nemci in Nenemci, ki imajo svoje sorodnike in znance po Avstriji, dobivajo sedaj dopisne karte z oznako «Südmärke» in «Schulvereine» ter morajo romati na policijo, kjer se te karte v navzočnosti adresata uničijo. Vsak se pri tem seveda boji, da ne bo vpisan pri tem v posebno knjigo sumljivih elementov za SHS, a pri tem so mnogi čisto nedolžni, ker imajo pač znanec, ki nasedejo šovinistični nemški propagandi v mnogih slučajih brezmiselnost ter se ne brigajo za to, kako to odmeva pri nas. Dobro bi bilo, če bi naši Nemci svoje sonarodnjake v Avstriji o tem poučili.

Mariborski občinski svet ima v torek, dne 4. t. m., ob 19. uri redno sejo v mestni posvetovalnici.

Časna 40 letnica. V soboto, 1. decembra je slavil g. Ivan Pelikan, slaščičar in hišni posestnik v Mariboru 40 letnico obstanka svoje slaščičarne. Kot 14 letni živahni deček je došel g. Pelikan iz Moravskega v Maribor leta 1869. Vstopil je v slaščičarno svojega strica g. Pelikana v Vetrinjski ulici (sedaj g. Duhek). Ko je v širnem svetu se strokovno izpopolnil, ustanovil je okoli 1. decembra 1882 v Mariboru o Gosposki ulici 16. slaščičarno. Tukaj si je g. Pelikan pridobil ugled ne samo kot izborni strokovnjak v slaščičarski obrti, temveč tudi kot podjeten in spoštovan meščan. Leta 1904 je kupil gosp. Pelikan hišo v Gosposki ulici št. 25. Tu si je preuredil slaščičarno in postavil na višek, tako, da velja danes Pelikanova slaščičarna kot ena najmodernejših. Zadnja leta je v svoj obrat napeljal še električno silo. Zaposlenih ima v svojem obratu poleg svojega sina-poslovodje še deset drugih, strokovno izkušenih delavcev. Za svoje izdelke je dobil gospod Pelikan na raznih razstavah, posebno pa v Mariboru, odlikovanja, n. pr. zlato kolajno. Gospod Pelikan je izobrazil v svojem podjetju že lepo število mladih fantov, ki veljajo sedaj med svetom kot resni in poštteni obrtniki, kakor njih mojster. — Slavljence je načelnik osrednjega mestnega okraja in načelnik tukajšnje zadruge aprovizacijskih obrti že dolgo vrsto let. G. Pelikan je rodom Čeh iz Morave in nikdar ni bil napram Slovencem sovražnega mišljenja. — Rad podpira dobrodelna društva ter uživa sploh v Mariboru in okolici splošno spoštovanje. Poštenemu možu k njegovim uspehom iskreno čestitamo!

Poroča. V soboto, dne 1. decembra se je v magdalenški cerkvi v Mariboru poročil g. Alojzij Šraj, posestnik in gostilničar v Mariboru z gospodično Pepco Stumpf, posestnico v Studencih. Starešina sta bila gostilničar g. Meža in nevestin brat g. Franjo Stumpf. — novoporočencema obilo sreče!

Pobesnel je v nedeljo mesar Peter Korež v svojem stanovanju v Cvetlični ulici. Rešilno društvo ga je oddalo v bolnico. Vzrok je baje ljubosumnost, poleg tega pa je bil Korež velik prijatelj vina.

Tast poškoval zeta. V noči od petka na soboto je prišlo do pretepa med Ivanom Dvoršak, 38 let starim posestnikom iz Ješene in njegovim tastom. V prepiru je tast zgrabil sekuro ter precej težko ranil Dvoršaka na glavi, da ga je moral rešilni oddelek odpeljati v bolnico.

Darila za Miklavžev večer krščansko-socialnih organizacij v Mariboru se sprejemajo v Tiskarni sv. Cirila, I. nadstropje. Vsako darilo mora biti dobro zavito in označeno z natančnim naslovom. Darila se bodo sprejemala do petih popoldne v sredo.

Vse naše somišljenike opozarjamo na Miklavžev večer, ki ga priredi v sredo, dne 5. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Gambrinovi dvorani orlovske odsek v Mariboru. Pridite na pošteno zabavo!

Mladinski koncert je preteklo soboto priredila v Götzovi dvorani mladina mariborskih meščanskih šol. Namen mu je bil, proslaviti državni praznik in koristiti revnim učencem. Z veseljem lahko priznamo, da se je koncert prav dobro obnesel. Proslava je bila res primerna, obiska pa je bil tako dober, da bo revežem gotovo nekoliko pomagano. Spored je imel dva dela in prav dobro izbrano, mnogovrstno vsebino. Sviral je na

goslih orkester deške meščanske šole. Slišali smo čarobno nežne glasove samospevov in mnogoglasnih skupnih zborov. Med njimi se je odlikovala tudi meščanska šola šolskih sester. Rajalni nastopi so razodevali disciplinirano spretnost v telesnem gibanju po ritmu spremljevalne glasbe. Solist na goslih je vzbujal občudovanje. Če bo tudi naprej tako marljiv, bo postal virtuoz. Pesmi so se predavale zelo točno in mikavno, da gre zaradi ogromnega truda vsa čast strokovnemu učitelstvu, kakor tudi vodstvu posameznih šol. Prepričani smo, da so bili z uspehom zadovoljni vsi obiskovalci, med katerimi smo opazili zastopnike raznih oblasti in posebnega prijatelja mladine škofa dr. Karlina.

Skupno adventsko pobožnost so imele včeraj zjutraj v stolnici članice Krščanske ženske zveze. Ob 6. uri je bila pridiga, nato slovesna sveta maša, katero je daroval g. knezoškof. Krščanska ženska zveza se tem potom zahvaljuje knezoškofu za njegovo naklonjenosti, obenem pa prosi in se priporoča tudi zanj.

V okviru Krščanske ženske zveze v Mariboru se je ustanovil prepotreben «Posmrtni sklad», h kateremu lahko pristopi vsaka članica ali član (podporni) brez razlike starosti. V nedeljo, dne 2. t. m. popoldne se je rem je g. stolni župnik Fr. Moravec obrazložil tozadevni vršil ob obilni udeležbi ustanovni občni zbor, na katerega pravilnik. Dosedaj se je vpisalo že okrog 200 članic. — Nadaljne prijave sprejemajo vse odbornice. Število članic Krščanske ženske zveze presega že število 900 a ob Božiču nas mora biti najmanj 1000. Krščanska ženska zveza v Mariboru priredi v nedeljo, dne 23. t. m. ob 7. uri zvečer v Narodnem domu božičnico v prid revnim in starejšim članicam. Prijatelje naše organizacije vabimo že danes k obilni udeležbi.

Dražba barak in vojašnice. Dne 5. t. m. se bo vršila v Dravski vojašnici soba št. 1. ob 11. uri dopoldne javna družba barak Dunaj v Mariboru in Dominikanske vojašnice v Ptuj. Pogoji za obe dražbi so razvidni v pisarni mariborskega vojnega okrga, soba št. 17. Vsak dražbenik ima položiti kaucijo in sicer naši državljani 5 odstot. inozemci po 10 odstot. od začetne svote. Kavcijo se ima položiti pri blagajni vojnega okrga v Mariboru pred dražbo v gotovini ali pa državnimi vrednostnimi papirji. Za ofertalno dražbo Dominikanske kasarne z zemljiščem v Ptuj ima vsak licitant tudi do 5. decembra 1. t. ob 11. uri vložiti oferto, opremljeno z 10 din. kolekom in adresovano na komando mariborskega voj. okrga. Izklicna cena je 1.557.486.01 D za navedeno kasarno z zemljiščem v Ptuj.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orazy. Prev. del Paulus.

73

«Dolgi tujec, državljani —?» je začel.

«— je bil v tej sobi, pet minut je temu, in je večerjal tamle pri mizi. Iz razumljivih vzrokov — h-c-hiiiii — se ga nisem hotel sam lotiti. Brogard je pretrpust in tisti prokleti Anglež je močen ko vol. in tako se mi je izmuznil skoz — h-c-hiiiii — skoz prste.»

«Pa ne bo daleč prišel, državljani!»

«He —?»

«Kapitan Jutley je poslal stražam štirideset mož pojačenja. Dvajset jih je šlo na obrežje. Iznova mi je zatrjeval da so straže ves dan strogo pazile in da noben tujec ni mogel neopažen na obrežje.

«To je dobro! Ali razumejo ljudje svojo nalogo?»

«Dobili ste dovolj jasna povelja, državljani! Jaz sam sem govoril z njimi, preden so odšli na postojanke. Vsakemu tujcu bodo sledili kolikormogoče neopaženo, posebno če bi bil visokozrastel in plečat in če bi skljueno hodil, kakor bi hotel prikriti svojo svojo dolgo postavo.»

«In na nobeden način ga ne smejo ustavljati ali zadrževati!» je povdarjal Chauvelin. Tista pretkana «Dušica» bi se izmuznila — h-c-hiiiii — nerodnim prstom.

Proda se hiša, prtilčna, z manzardo, tremi dvorišči in dobro idočo trgovino v hiši, z enim poslopjem na dvorišču, s hlevom za 4 krave in 1 konjička, velikim vrtom in 8 stanovanji. Proda se radi prevzetja drugega posla. Poudbe na Adalberta Weiss, Zagreb, Paromlinska cesta 90, v trgovini. 722

Posteljne odeje (koltri) v raznih barvah in kakovosti se dobijo po zelo nizki ceni pri Franjo Majer-ju, Maribor, Glavni trg 9. 589

„ITO“
najboljša
zobna krema
422 Dobi se povsod. 10—1

Nepremočljivo blago za pelerine in pristni tirolski lodni se po nizki ceni prodajajo pri Franjo Majer-ju, Maribor, Glavni trg 9. 590

Pustiti ga moramo, da nam pokaže pot k «Blauchardovi koči», tam ga ulovimo.»

«Ljudje vse to dobro razumejo, državljani! In tudi to sem jim naročil, da mora eden mož od straže takoj priti k vam poročat, drugi pa morajo slediti Angležu.»

«Dobro!» — Chauvelin si je mel roke.

«Se več novic imam, državljani!»

«No —?»

«Dolg, visokozrastel človek, po vsem soditi Anglež, se je pred uro ali kaj pogovarjal z Židom Rubenom, ki stanuje tod blizu.»

«Da, — in?»

«Govorila sta o konju in vozu, oboje je Anglež najel in pripravljeno bi naj bilo zanj ob enajstih.»

«Enajst je že mimo — Kje stanuje tisti Ruben?»

«Par minut odtod po cesti naprej.»

«Pošljite vojaka vprašat, ali se je Anglež odpeljal v Rubenovem vozu!»

«Da, državljani!»

Desgas je odšel.

Napeto je poslušala Margareta in vsaka beseda je bila nož za njeno ljubeče srce. Temne slutnje so jo obhajale, obup se jo je loteval.

Z najlepšimi upi je prišla sem, — pa do tega trenutka še ni mogla niti s prstom geniti za Percyja. Druga ni mogla storiti, ko da je poslušala in da je opazovala, kako se pogubna zanka tesneje in tesneje ovija krog njega, ki ga je tako zelo ljubila. Vedno jasneje se je zavedala, da je vse zaman. Le eden up je še imela, eno željo, — da bi umrla z njim.

Trenutno pa se je zdelo, da se ji niti ta želja ne bo izpolnila. Bog vedi, ali bo vobče še kedaj videla svojega Percyja —

Pa eno bo storila, in če tudi za ceno svojega življenja. Tesno blizu njegovih sovražnikov bo ostala. Kjer je bil Chauvelin, tam Percy ni mogel biti daleč. Zato Chauvelina ne bo izgubila iz oči. Morebiti — morebiti, da še enkrat vidi Percyja, vsaj izgubljeno še ni bilo vse, dokler ga je še zalezoval ta njegov sovražnik. —

Slabe volje in ves nepotrpežljiv je stopal Chauvelin gorindol po sobi. Videti mu je bilo, da se ga loteva nezaupnost. Vsaj tako miren in samozavesten ni bil več kakor prej. Nedvomno je čutil, da je predrzni Anglež kratkoma vsega zmožen, da se mu utegne izmuzniti še v zadnjem trenutku. Sam in neposredno bo moral voditi in nadzorovati lov na «Dušico».

Pet minut je minilo.

Glasovi so se začuli, koraki so prihajali. Desgas je vstopil in z njim staruhast Žid v umazanem kaftanu.

(Dalje prihodnjič).

Priden in močen trgovski vajenec se sprejme takoj pri A. Požar, Maribor, Gosposka ulica 4. 718 2—1

Majhna vila z verando v Mariboru s takojšnjim stanovanjem se prodaja. Naslov v upravnistvu. 720

Iščem kompanjona s potrebnim kapitalom za preurejenje svoje Prve Bokeške Tivornice Likera, desertnih finih vin, med katerimi tudi Vermout Torino in moja posebnost liker »Budva« proti vsem črevesnim boleznim in liker »Fabris«, protimalaričen liker, ki se z uspehom uporablja v malaričnih krajih. Tovarna je ustanovljena leta 1898, odlikovana z zlato kolajno v Beču 1894, v Parizu 1895, v Londonu 1906 in je dobila v Beču leta 1906 priznansko diplomu. Ako želi drug, se lahko tudi na drugo večje mesto preselim. Interesenti naj se obrnejo na Vjekoslava Fabris, Budva v Dalmaciji. 721 3—1

:: Velika prodaja ostankov ::

po znižanih cenah za obleke za gospode in dame, platno, barhent itd., praktično za božično darilo. 719 3—1

DOLČEK IN MARINI, MARIBOR, Gosposka ulica 27.

! Priznano !

je, da se najcenejše kupi vendar le samo v manufakturni trgovini M. FELDIN, Maribor, Grajski trg 1, Velika zaloga vseh vrst ševijota, sukna in lodna, od 70 Din., flanele, parhenta, druka i. t. d. Svileni robci od 60 Din., vseh vrst odej, volnenih jopic, srajc, hlače, zimsko perilo, kravati in nogavic.

Obiščite to trgovino!

DANIEL OMERZU
SLOVENSKA BISTRICA

TRGOVINA Z MANUFAKTURO IN ŠPECERIJO

Vedno sveža velika zaloga češkega in angleškega sukna za moške
Nizke cene! in ženske. Nizke cene!

Volneno blago za neveste!

Svilnate robce, platno, cefirje, barhente i. t. d.

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHKE, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!